

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

בפני כב' השופט דניאל פיש

מקס ילינסון ת.ז. 305947863
ע"י ב"כ עו"ד אריה אבריאל ואח'

תובע

נגד

הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל
ע"י ב"כ עו"ד אדם פיש ואח'

נתבע

פסק דין

כללי

1. התובע, מקס ילינסון, צלם מקצועי, הגיש תובענה כספית (בכתב תביעה מתוקן מיום 14.5.09) נגד הטכניון, מכון טכנולוגי לישראל (להלן- הטכניון) על סך 100,000 ₪ בגין הפרת זכויות בתמונה שצולמה על ידו.
2. התמונה אשר נגועה בהפרת זכויות היוצרים הנטענת הינה צילום שבוצע על ידי התובע של תנ"ך זעיר, על פי הנטען הזעיר בעולם, פרי פיתוח הטכניון, המכונה "הננו-תנ"ך" שהוא ספר תנ"ך ממוזער הכתוב כולו על שבב סיליקון.
3. ביום 14.12.09, הגישו הצדדים הסדר דיוני על פיו הסכימו לעבור ישירות לשלב הסיכומים ללא צורך בחקירות עדים כאשר ינתן פסק דין על סמך החומר שהוגש במסגרת ההליך כאשר כל צד הצהיר שאין בהסדר כדי להוות הודאה בעובדות העולות מתצהיר הצד שכנגד.

ראיות התובע

4. בתצהירו פירט התובע שהינו כבן 33 בעל תעודת עיתונאי מטעם לשכת העיתונות הממשלתית ועובד כצלם שכיר מזה 5 שנים בעיתון "מעריב". התובע פירסם ספרי צילום וזכה להכרה מקצועית ואקדמית בקשר לעבודתו. לדבריו, "אני צלם מומחה, התחלתי לצלם בגיל 13... תמונותיי הן ייחודיות שכן אני מצלם לא רק אירועי חדשות אלא גם צילומי מגזין למוספים השונים ולכך נדרשת השקעה גדולה, ניסיון רב ומיומנות ייחודית".
5. התובע טען שביום 16.12.07 הזמין הטכניון את עיתון "מעריב" לסקר את הצגתו של התנ"ך הזעיר בעולם (הננו-תנ"ך), שהינו פיתוח הטכניון ומערכת החדשות של העיתון "מעריב" שלחה אותו לצלם את המוצג כאשר הסיקור הוטל על הכתב יוני היללי ועל התובע. ביום

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

17.12.07 הגיעו לטכניון ופגשו את מהנדס הפרוייקט, מר אוהד זוהר. על שולחנו של זוהר היה מונח ספר התנ"ך בגודל טבעי ולידו הננו-תנ"ך בתוך קופסה קטנה. התובע התחיל לצלם ותוך כדי שלב מתקדם בעבודה "הוריתי למהנדס להניח בעזרת פינצטה את המוצג על אצבעו, כשברקע ספר התנ"ך. לקראת השלב הסופי של הצלומים הבנתי כי התאורה אינה מספקת כדי להעצים את המוצג, ולכן ביקשתי מהמהנדס תאורה נוספת אשר תוכל להאיר את המוצג בצורה נכונה יותר". לטענת התובע, על פי בקשתו פירק זוהר מיקרוסקופ גדול השייך לנתבע והוציא את התאורה והתובע השתמש בה. הוא ציין שלא היה איש מלבדו ומלבד מר זוהר בחדר המעבדה. לטענתו, הוא ידע על צלם נוסף מעיתון "הארץ" שצילם את המוצג טרם הגעתו לחדר (הצילום הנוסף צורף כנספח ב' לתצהיר). ביום 18.12.07, פורסם בעיתון "מעריב" ובאתר NRG הצילום. נטען כי יומיים לאחר מכן, ביום 20.12.07, קיבל התובע טלפון ממשדד דובר הטכניון שביקש לקנות את התמונה שפורסמה ב"מעריב". הוא היפנה את הפונה ממשדד דובר הטכניון למערכת העיתון. לאחר ששמעה את המחיר שדרשו מהנתבע, נציגת הטכניון התקשרה שוב לתובע ואמרה לו "לא חבל שנזמין צלם שלנו בשביל אותה תמונה? יותר זול לנו להעסיק צלם מאשר לקנות אותה". התובע חזר והפנה אותה למערכת העיתון.

6. בתחילת שנת 2008 יצא גליון חורף של העיתון "טכניון" והופץ בתפוצה רחבה. התובע הבחין בצילום השער (נספח ד') והבין שהועתקה יצירתו מבחינה עיצובית ותכנונית. הוא התקשר לדוברות הטכניון וטען בפניהם שהעתיקו את יצירתו. בנוסף, טען התובע שהופרו זכויות היוצרים שלו בשני מקרים נוספים כאשר באפריל 2009 פרסמה הנתבעת שוב את התמונה בעיתונים "ידיעות אחרונות" ו"הארץ" (נספחים ה' ו-ו').

7. התובע טען כי הפרסומים הללו פגעו בו קשות כיוון שהפרסום נעשה במסגרת ביקור האפיפיור בארץ, מה שגרר סיקור עולמי נרחב ומעקב אחר העיתונות הישראלית. מאחר והתמונות (נספחים ה' ו-ו') הופיעו עם הקרדיט "דוברות הטכניון" לא זכה התובע לקבל את החשיפה העולמית שהגיעה לו לדעתו עבור יצירת הצילום. התובע טען כי בעיתונות קיים נוהג ענפי לפיו זכויות היוצרים כמו זכויות היצירה על התמונה נשוא ההליך שייכות ליוצר ורק זכויות השימוש בצילומים נתונות ללא הגבלה להוצאה לאור כמעסיק עיקרי.

8. התובע התייחס לטענת הנתבע שצלם עיתון "הארץ", דורון גולן, צילם תמונה זהה אולם טען שאין כל דמיון בין שתי התמונות כיוון שגולן צילם את המוצג כאשר הונח על אצבעו של אדם על דף ספר ללא פינצטה, ללא תאורה חמה וללא מאמצי הפקה כלשהם.

9. נטען עוד שבניגוד לטענת הנתבע, הרעיון של הצילום לא היה פרי יוזמתו של זוהר והיתה לו נוכחות פסיבית בלבד ולכל היותר סייע באופן טכני להגשמת הרעיון הצילומי של התובע.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

- לראיה, טען התובע כי אם נכונות טענות הנתבע מדוע המהנדס מר זוהר לא הציע לצלם "הארץ" שהגיע דקות ספורות לפני התובע לצלם באותה דרך שצילם התובע. התובע טען עוד שלא נעזר בצלם "הארץ" בנוגע לאופן הצילום ואך ביקש שישאירו בחדר בו נערכו הצילומים מספר פריטים בהם היה מעוניין לצורך ביצוע התצילום.
10. התובע טען כי בתמונה שצילם הושקעה עבודה רבה, תכנון, ומקצועיות תוך שימוש בידע הרחב שלו בתחום ושצילום התמונה, תכנונה, ועצובה ארכו כשעה ורבע בעוד שצילום תמונה שגרנית אינה אורכת יותר מ-10 דקות עד רבע שעה.
11. תצהיר נוסף נמסר על ידי דורון גולן, צלם מקצועי שעבד בעת הרלוונטית בעיתון "הארץ" כצלם וכיום עובד ב"ידיעות אחרונות". הוא תיאר שהגיע ביום 17.12.07 בשעות הבוקר לטכניון והיה לדעתו הראשון מבין הצלמים שהגיעו למקום ובכל מקרה הגיע לפני צלם "מעריב", מקס ילינסון. הוא פגש בחדר את אוהד זוהר שהציג בפניו את השבב ולא נתן לו שום הנחיה או הוראה או המלצה כיצד לצלם אותו. הוא טען שאף אחד בחדר לא ניסה לסייע בהוראות בתאורה בהפקה של הצילום מעבר לשיתוף פעולה בדברים שביקש כמו ששימו אצבע שעליה יונח השבב או שמישהו יביא מטבע שעליו יונח השבב. הוא ביצע מספר צילומים (צורפו לתצהיר). כשעזב את המקום הוא פגש את ילינסון שהגיע זה עתה.
12. הוא השווה בין התמונות שהוא צילם לבין התמונה שילינסון צילם וטען שלא מדובר בתמונות דומות כלל וכלל. לדבריו, בתמונה שצולמה על ידו מופיעה אצבע מעל ספר תורה ועל האצבע הננו-תנ"ך. לעומת זאת, התמונה של מקס היא של השבב מונח באמצעות פינצטה על אצבע ועל הרקע של ספר התורה. בתמונה של גולן אין כלל פינצטה ובנוסף התמונה של מקס נעשתה בתאורה חמה ואילו שלו ללא תאורה בכלל, למעט תאורה טבעית. לדבריו, ההבדלים נראים בכך שאצל גולן האצבע מושחרת הרבה יותר וגם מילות ספר התורה מושחרות והצל מוטל לגמרי אחרת. לטענתו, מילות ספר התורה אצלו כמעט ולא קריאות והרבה פחות ברורות מאשר בתמונה של מקס וזאת בשל עומק שדה רדוד יותר, כלומר שימוש בצמצם פתוח יותר אצל גולן כדי שניתן להסתפק בתאורה טבעית. התמונה של מקס, בזכות הפינצטה שכביכול מצויה באמצע מהלך של הנחה או הרמה ובזכות התאורה כאמור לעיל, הינה תמונה שמוטיב ההפקה בה הינו דומיננטי יותר. לטענתו, התמונה השניה שלו בכלל שונה כאשר הננו-תנ"ך מונח על מטבע.
- ראיות הטכניון**
13. מטעם הטכניון הוגש תצהיר על ידי איווט גרשון, ראש מחלקת קשרי ציבור באגף לקשרי ציבור ופיתוח משאבים בטכניון. היא הוסיפה שלפני כן היתה ראש מדור פרסומים בטכניון

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

ובין היתר מחלקתה אחראית על צילומים הנעשים עבור קשרי הציבור והתדמית של הטכניון. היא טענה שמאז 1987 היא עובדת מול צלמים בהזמנת צילומים ובבחירה ורכישה של צילומים. לטענתה, משך השנים רכשה מומחיות בתחום. לטענתה, היא ואנשי מחלקתה מודעים לנושא זכויות היוצרים ושמים דגש על שמירת זכויות היוצרים של הצלמים.

14. בפתח התצהיר היא הדגישה שהצילום שמופיע בשער בטאון הטכניון נספח ד' לתצהיר התובע, הינו רק חלק מצילום הטכניון המקורי אשר נחתך על ידי המעצב הגרפי ללא מעורבות הטכניון לצורך עיצוב השער. הצילום המקורי של הטכניון הוסף כנספח 1/נ לתצהירה. הצילום מבטאון הטכניון צורף כנספח 2/נ. הצילום המקורי של התובע צורף כנ/3. הצילום שהופיע בעתון צורף כנ/4.

15. לטענת המצהירה יש להשוות בין הצילום המקורי של התובע (3/נ) לבין הצילום המקורי של הטכניון (1/נ) וההשוואה בין שני הצילומים מגלה מייד שהם שונים מאוד וקיים דמיון ביניהם רק ברעיון ובאביזרים, אולם הביצוע שונה בתכלית. נטען עוד שבצילום שהופיע בשער בטאון הטכניון והשוואתו לצילום התובע כפי שהופיע ב"מעריב" מגלה כבר ברושם ראשון שהצילומים שונים מאוד זה מזה ורוב ההבדלים המתוארים בהמשך ניכרים גם בצילומים אלה.

16. לטענתה, דובר הטכניון הוציא הודעה לעיתונות על פיתוח הננו-תנ"ך, שהוא ספר תנ"ך ממוזער הכתוב כולו על שבת סיליקון. הגיעו עיתונאים וצלמים על מנת לסקר ולצלם את הננו-תנ"ך. הצוותים התקבלו על ידי אוהד זוהר, הדוקטורנט העובד במעבדה, וביניהם היה גם התובע. ההודעה לעיתונות משכה תשומת לב רבה ועל כן ביקש הטכניון מהמצהירה צילום של שבת הננו-תנ"ך לצרכי דוברות. "על מנת לחסוך בזמן ביקשתי לרכוש צילום קיים במקום לשלוח צלם מטעמי. פנינו לתובע לצורך רכישת הצילום והוא הפנה אותנו ל"מעריב", אולם המחיר שביקש "מעריב" היה גבוה מאוד, פי כמה מהמחיר שאנו משלמים לצלמים הנותנים לנו שירותים. מסיבה זו החלטנו לשלוח צלם מטעמנו על מנת שיצלם את השבת עבור הטכניון". נעשתה פניה לצלם חיצוני, מר גוסטבו הוכמן, וביקשו ממנו שיצלם את הננו-תנ"ך. ניתנו לו הוראות כלליות והיות והוא צלם ותיק הוא לא הזדקק להנחיות. המצהירה הצהירה שלא הראו לו את הצילום של התובע. מר הוכמן מסר את הצילום המוכן והוא צורף למאגר הצילומים של הטכניון. בנוסף, צילום הטכניון נשלח למעצב גרפי של בטאון הטכניון לצורך שיבוצו על שער מהדורת חורף 2008 של הבטאון. המעצב הגרפי הוא זה שחתך את הצילום ושיבץ אותו בעמוד השער. לימים, לרגל ביקור

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

- האפיפיור בארץ פנו "ידיעות אחרונות" ו"הארץ" לדוברות הטכניון וביקשו צילום של הננו-תנ"ך. הדוברות שלחה לעיתונים את הצילום שהיה מצוי במאגר.
17. הוצהר שצילום הטכניון הראה גם את השבב על גבי אצבע המונחת על גבי ספר תנ"ך באמצעות פינצטה כמו צילום התובע. המצהירה טענה שלא ראתה בכך כל בעיה שכן הדמיון ברעיון בלבד ואילו הביצוע היה שונה לגמרי. נטען שכידוע רעיון אינו מוגן בזכויות יוצרים אלא רק דרך הביטוי. המצהירה הדגישה ש"כל הצלמים שצלמו את השבב חזרו על אותם רעיונות בואריאציות שונות- בכולן הצילום הדגיש את גודלו הזעיר של השבב – פעמים באמצעות צילומו על מטבע... ופעמים רבות באמצעות צילומו על אצבע... הרעיון לצלם את השבב על גבי ספר תנ"ך חזר ברוב הצילומים, כמו גם השימוש בפינצטה, כאשר הראשון שעשה זאת היה צלם "מבט שני". מבחינה זו לא היה בהעמדה של התובע שום דבר מיוחד."
18. המצהירה טענה ששני הצילומים שונים זה מזה לחלוטין בדרך הביטוי הן ברושם הכללי והן בפרטים רבים משמעותיים. לטענתה, צילום הטכניון "טוב בהרבה". נטען שהדמיון בין הצילומים נובע מהרעיון המשותף במרכיבי הצילום: הפינצטה, שבב ספר התנ"ך ואף הידיים זהים. נטען שההבדל הבולט ביותר הוא בקומפוזיציה. נטען שצילום התובע מוקדש רובו לרקע, ספר התנ"ך והיד האוחזת בפינצטה, כמעט אינה נראית והשבב קטן ושטוח. לעומת זאת, בצילום של הטכניון הדגש הוא על השבב הנמצא במרכז התמונה. היד מחזיקה בפינצטה תופסת את כל המחצית העליונה של התמונה, הפינצטה מבהיקה והשבב בולט ונראה תלת מימדי.
19. המצהירה טענה שהקומפוזיציה וההעמדה בשני הצילומים שונות ומשקפות גישה שונה. נטען שצילום התובע מעניק חשיבות שווה לטכסט של התנ"ך כמו לשבב הננו-תנ"ך. לעומת זאת, צלם הטכניון שם דגש על השבב. בצילום הטכניון האצבעות מכסות את כל המחצית העליונה של הצילום ובצילום התובע לעומת זאת רוב הטכסט לא מכוסה ואצבעות היד המחזיקה בפינצטה בקושי נראות. בצילום התובע ספר התנ"ך פתוח כך שנראים בבירור שני עמודים, בצילום הטכניון לעומת זאת האצבע מונחת באמצע העמוד וכמעט לא ניתן לקרוא את הכתוב. בצילום הטכניון הפינצטה כמעט אנכית ולעומת זאת בצילום התובע הפינצטה שטוחה. נטען בנוסף כי יש שוני באופי שני הצילומים. צילום הטכניון צולם עם עומק שדה קטן כך שהשבב והאיזור המידי של הספר במוקד וחדים, השאר "out of focus". צילום התובע צולם עם עומק שדה גדול כך שאפילו הקיפול בין שני עמודי הספר מקבל חשיבות זהה לשבב. שלישית, הצבע והתאורה בשני הצילומים שונים לחלוטין. נטען שצילום התובע שטוח מבחינת אור וצל, אין כמעט הברקות. לעומת זאת, בצילום הטכניון קיים מעבר מאור לצל בטווח רחב הרבה יותר, מה שהופך את הצילום לדרמטי יותר ונותן לו עומק.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

20. בסיכום, נטען שהדמיון בין הצילומים מתמצה ברעיון של צילום שבב על גבי אצבע המונחת על ספר תנ"ך בין זרועות פינצטה, רעיון שאינו מקורי עם התובע. נטען עוד שבאופן בסיסי צילום הטכניון הינו צילום אומנותי בעוד שצילום התובע הינו צילום עיתונאי.

21. תצהיר נוסף נמסר על ידי אוהד זוהר, סטודנט לתואר שלישי בפקולטה לפיסיקה בטכניון, המועסק על ידי מכון ראסל בריי לננו טכנולוגיה כיועץ מדעי לפיתוח תכניות חינוכיות. הוא השתתף בפיתוח הננו-תנ"ך. הוא חזר על התיאור שניתן על ידי המצהירה הקודמת. הוא הוסיף שספר התנ"ך הובא על ידי צוות "מבט שני", שהגיעו ראשונים והפינצטה היתה במעבדה ונעשה בה שימוש על מנת להעביר את שבב הננו-תנ"ך ממקום למקום. שני הגיע צלם עיתון "הארץ", דורון גולן. הם שוחחו על אופן צילום השבב, בעקבות השיחה גם דורון צילם את השבב גם על גבי מטבע של 10 אג' וגם על גבי ספר התנ"ך. השבב מונח על גבי אצבע פשוטה המונחת על ספר תנ"ך. את ספר התנ"ך הביא המצהיר לאתר הצילום בעקבות השיחה בינו לבין צלם "הארץ". התובע הגיע מייד לאחר צלם "הארץ". כשהגיע התובע למעבדה כבר היו בה פינצטה וספר תנ"ך. לטענת המצהיר "ספרתי לתובע מה צילמו הקודמים לו. כלומר ספרתי לו שצולם השבב על גבי אצבע המונחת על ספר תנ"ך, וכן כי צולם השבב בין זרועות פינצטה. רעיונות אלו לא היו מקוריים שלי – הרעיון לצלם את השבב על גבי ספר תנ"ך, בין זרועות פינצטה היה של צלם מבט שני הרעיון לצלם את השבב על גבי אצבע על גבי ספר תנ"ך נהגה על ידי צלם הארץ. התובע לא הגה בעצמו כיצד יצלם את השבב. כאשר התובע הגיע למעבדתי לצלם את השבב הוא לא הביא עמו לא ספר תנ"ך ולא פינצטה – הן ספר התנ"ך והן הפינצטה היו במעבדה ואני הצעתי לתובע להשתמש בהם לצילום כפי שעשו קודמיו". התובע ביקש לארגן תאורה ואני הצעתי לו מקור אור של אחד המיקרוסקופים שהיו במעבדה. נטען שלאחר מכן הגיעו צלמים מרשתות זרות וצלמו באופן דומה וגם הצלם של הטכניון הגיע. נטען ש"כאשר הגיע צלם מטעם הטכניון, הצעתי גם לו את אותם אביזרים. הוא בחר באפשרות דומה לזו של התובע ושל צלם איי.פי. אולם לא העתיק את התצילום של התובע, שכלל לא היה במעבדה לא בזמן הצילום ולא לפני כן. אדגיש כי לא ראיתי ולא היה בפנינו תצילום התובע בעת צילום תמונת הטכניון או לפני כן. הצלם מטעם הטכניון העמיד את הצילום וביצע אותו על פי שיקול דעתו ובאופן עצמאי."

22. המצהיר חזר על דברים נוספים שצויינו לעיל בתצהיר המצהירה בקשר להעדר דמיון בין התמונות אולם אציין כי מדובר בפיסיקאי ולא באדם המתיימר להיות מומחה לצילומים ועל כן איני רואה ערך ראייתי בשאר דבריו.

עמדת התובע

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

23. התובע טען כי הטכניון העתיקו למעשה את הצילום שנעשה על ידו במקום לרכוש את הצילום המקורי מ"מעריב", לאחר שגילו כי עלות ההעתקה נמוכה מעלות רכישת הצילום המקורי.
24. נטען לקיום נוהג ענפי לפיו זכויות היוצרים כמו זכויות היצירה על התמונה שייכות ליוצר ורק זכויות השימוש בצילומים נתונות ללא הגבלה להוצאה לאור כמעסיק עיקרי. לראיה ניתן לראות בכל עיתון בארץ, חדשותי או רכילותי, תמיד מופיע קרדיט המזכיר את שם הצלם לצד כל צילום.
25. נטען שלגבי צלם "הארץ", דורון גולן, שאין כל דמיון בין הצילום של התובע לצילומו של גולן, כאשר ההבדלים הם שגולן צילם את המוצג מונח על אצבעו של אדם על דף הספר ללא מוטיב הפינצטה, ללא תאורה חמה וללא מאמצי הפקה כלשהם. נטען שיש לקבל את תצהיר עדות הצלם גולן שלא קיבל שום הנחיה או הוראה כיצד לצלם את השבב מנציג הטכניון, מר זוהר. נטען שבתמונה שצילם התובע הושקעה על ידו עבודה רבה, תכנון ומקצועיות תוך שימוש בידע הרחב שלו בתחום. נטען שצילום התמונה, תכנונה, ועיצובה ארך כשעה ורבע בעוד שצילום תמונה שגרתית אורך כ-10 דקות עד רבע שעה לכל היותר.
26. נטען שאי הבאת העד מר גוסטבו הוכמן, הצלם שצלם עבור הטכניון את הצילום המפר, הינו לחובת הנתבע.
27. נטען שדרך הביטוי בצילומי התובע והנתבע זהה לחלוטין גם בזוית הפינצטה המונחת באותה קומפוזיציה וגם בתאורה בטמפרטורה זהה ובגוונה הצהבהב ונטען שניתן לזהות בבירור העתק הן של הצילום והן של דרך הביטוי. נטען שההשוואה שנערכה על ידי הנתבעת בין צילום התובע לצילום הנתבעת לא היתה מקצועית ולא התייחסה לנושאים המקצועיים הדרושים ולא נערכה על ידי אדם המתמצא ונחשב למומחה בתחום.
28. נטען שאין טעם בהשוואת טיב התמונות ואין רלוונטיות בהשוואה האמורה. התובע טען שהוא היה הראשון שתיכנן, הינדס וצילם את השבב בין הפינצטה על אצבע אדם כשברקע ספר התנ"ך, אחריו צולם חיקוי על ידי צלם הטכניון ואחריו צלם סוכנות הידיעות איי.פי. נטען כי יש לראות בחומרה את העובדה שמדובר בהעתקה מפורשת מבעל זכויות יוצרים המתפרנס מעיסוקו. נטען שיש ללמוד על החומרה מתוך יחס חוק זכויות יוצרים, התשס"ח-2007 המאפשר מתן פיצוי עד 100,000 ₪ ללא הוכחת נזק. התובע טען שמשרשת האירועים כפי שתוארה לגבי האירוע הראשון מדצמבר 2007 הוא זכאי לפיצויים ללא הוכחת נזק בשיעור שלא יפחת מ-10,000 ₪ בהתאם לסעיף 3א. לפקודת זכות יוצרים, 1924. כמו כן

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

נטען שהופרה בנוסף זכותו המוסרית לפי סעיף 4א. לפקודת זכות יוצרים, 1924 שעל פיה מחבר זכאי ששמו יקרא על יצירתו בהיקף ובמידה המקובלים ופגיעה בזכות זו מהווה עוולה אזרחית עד כדי פסיקת פיצויים בכל סכום שייקבע על ידי בית המשפט. בנוסף, על הפרסומים הנוספים מאפריל 2009 זכאי התובע לפיצויים ללא הוכחת נזק בשיעור של עד 100,000 ₪ עבור כל אחד מהפרסומים כאמור בסעיף 56 לחוק זכויות יוצרים, התשס"ח-2007. התובע הזכיר שהתביעה עומדת על סך 100,000 ₪ בלבד.

עמדת הנתבע

29. הטכניון טען שקיים דמיון בין שני הצילומים, אולם מדובר בדמיון שברעיון וכי הצילומים שונים זה מזה ברמת הביטוי. בנוסף, טען הטכניון שגם הרעיון הגלום בצילום אינו פרי המצאתו של התובע לבדו אלא שמהנדס הטכניון, מר אוהד זוהר, היה שותף לפחות בהגיית הרעיון. בנוסף, טען הטכניון כי הרעיון אינו מקורי אלא מהווה שילוב של רעיונות של צלמים שקדמו לתובע בצילום הננו-תנ"ך. מעבר לרעיון הבסיסי של שבב על אצבע בין רגלי פינצטה על גבי ספר תנ"ך, כל אותם רכיבים בצילום שהצלם טוען כי הם ייחודיים ליצירתו כגון זווית הצילום, זווית הפינצטה, התאורה והצבעים, כל אלו שונים בצילום הטכניון מצילום התובע בכל פרט אפשרי. נטען עובדתית שהצלם שהוזמן על ידי הטכניון לא התבקש להעתיק את הצילום של התובע ולא העתיק אותו בפועל.

30. ביחס לצילומים, נטען שצילום הטכניון שלטענת התובע מהווה העתקה של צילומו, הינו צילום שהטכניון קיבל מהצלם, מר הוכמן (נספח 1/ לתצהיר גרשון). הטענה שהצלם עשה שימוש בפרוטוטיפ לפני שהעבירו לטכניון, אינה רלוונטית לתביעה היות וצילום 1/ הינו הצילום היחיד שהטכניון קיבל, פירסם, והפיץ ואין נפקא מינא באלו כלים השתמש הצלם. בנוסף, נטען כי השימוש בכלי עריכה הינו חלק מתאריך היצירה. נטען שהצילום התובע שהוא טוען להעתקת המוצג בנספחים 3/ ו4/ לתצהיר גרשון. נטען שעל אף שהתובע מתייחס בטיעונו לצילום 3/ יש לזכור כי מה שעמד בפני הטכניון כאשר ביקש לרכוש את צילומו של התובע היה הצילום שהופיע ב"מעריב" – נספח 4/ שהוא צילום בשחור לבן וברזולוציה נמוכה. נטען ששני הצילומים, זה שצילם התובע וצילום הטכניון, מציגים אצבע מושטת על גבי ספר תנ"ך פתוח ועליה שבב בין רגלי פינצטה שכנראה הביאה את השבב למקומו. זהו רעיון שניתן לביצוע באלפי צורות שונות ואכן צילום התובע, צילום הטכניון, וצילום איי. פי. מבטאים כל אחד את אותו רעיון בדרך ביטוי שונה. נטען עוד שהרעיון לא פותח על ידי התובע לבדו. התובע לא הביא עימו ספר תנ"ך או פינצטה ולא תכנן להשתמש בהם. אביזרים אלו כבר היו במעבדה וכבר שימשו לצילומים הקודמים של הצלמים האחרים. נטען כי הדמיון בין הצילומים נובע, בין היתר, מהעובדה שכל האביזרים זהים: השבב, הפינצטה, אצבעו של מר זוהר וספר התנ"ך. נטען ששימוש בעצמים מסויימים

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

בצילום אינו מקנה לכשעצמו זכויות יוצרים לתובע והוא אינו יכול למנוע מהאחרים מלהשתמש באותם עצמים. נטען שהשימוש באותם אביזרים בהם השתמש התובע בצילום של צלם אחר אינו מהווה הפרה של זכות יוצרים של התובע. נטען כי הלכה היא שרעיון גרידא אינו מוגן בזכויות יוצרים. נטען שהרעיון המובא בצילום הינו שילוב של רעיונות קיימים ולא רעיון מקורי של התובע. נטען שספר התנ"ך הובא על ידי צוות מבט שני מתוך מטרה לשלב את השבב על רקע ספר תנ"ך ואכן בסרט מבט שני מובא, בין היתר, צילום של השבב על רקע ספר תנ"ך פתוח כאשר השבב מונח בין רגלי פינצטה (נספח נ/5 לתצהיר זוהר). נטען שהאלמנט החסר בצילום "מבט שני" הוא האצבע הפשוטה והיא מופיעה בצילום "הארץ" המציג את השבב על גבי אצבע פשוטה המונחת על ספר תנ"ך. נטען שצילום צלם "הארץ" זהה לצילום התובע פרט להעדרה של הפינצטה.

31. נטען שהשילוב בין שני הרעיונות טבעי הוא וכך הוספה הפינצטה לתמונה. נטען שזה מה שנעשה על ידי הצלם מטעם הטכניון וצלם איי.פי. (ובכל המקרים על פי הצעותיו של מר זוהר). נטען שהצלם מהטכניון הלך צעד אחד קדימה והוסיף לתמונה גם אלמנטים אומנותיים של עומק וברק המדגישים את השבב. נטען שהתפתחות הצילומים מהווה הדגמה יפה של התפתחות רעיונית או התפתחות של רעיונות וממחישה מדוע אין לאסור על השימוש ברעיונות קיימים שכן התפתחות התרבות האנושית מבוססת על שילוב ופיתוח של רעיונות קיימים. נטען שמדובר ברעיון שפותח על ידי מר זוהר והתובע במשותף תוך שימוש ושילוב רעיונות של צלם "הארץ" וצלם "מבט שני" שצילמו באותה מעבדה לפניו. נטען לכאורה כי לו היתה זכויות יוצרים בהעמדת הצילום היא שייכת במשותף לטכניון (שזוהר הינו עובד שלו) ולתובע. על כן רשאי הטכניון לעשות שימוש בזכות.

32. נטען עוד שהשוני בצילומים הוא רב ושכל המתבונן בשניהם יעמוד על כך מייד. נטען שמר זוהר הצביע על ההבדלים כפי שהם נראים למתבונן הלא מקצועי: בקומפוזיציה, מנח העצמים המצולמים, זווית הצילום ועוד. בנוסף, נציגת הטכניון, גב' גרשון, בעלת ידע וניסיון רב שנרכש בזמן עבודתה, הבהירה שקיים שוני משמעותי בין השניים. נטען שלא ניתנו הנחיות ספציפיות לצלם שהגיע. זוהר העיד שלא ראה ולא היה בפניו צילום התובע בעת צילום התמונה של הטכניון.

33. ביחס לאי העדת מר הוכמן, נטען כי מדובר בעד שאינו בשליטה שכבר לא עבד עם דוברות הטכניון בעת הכנת ההליך. נטען עוד שהטכניון אינו נזקק למר הוכמן להוכחת טענותיו. נטען שתצהירו של גולן אינו מתייחס כלל למידות ואין דמיון בין צילום הטכניון לצילום התובע. נטען שהמשמעות הינה שלדעתו אין דמיון בין השניים.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

34. ביחס לגובה הפיצוי הסטטורי נטען שהתובע לא הוכיח כי נגרם לו נזק כלשהו. נטען כי הן על פי חוק זכויות יוצרים, התשס"ח-2007 והחוק הקודם פקודת זכויות היוצרים, כי מדובר על פי הפסיקה בהפרה אחת בלבד שכן המדובר באותה מסכת מעשים. ביחס לגובה הפיצוי הסטטורי, מונה החוק מספר שיקולים שבית משפט רשאי לשקול ובין היתר הנזק הממשי שנגרם לתובע, הרווח שנגרם לנתבע, מאפייני פעילותו של הנתבע ותום לבו של הנתבע (סעיף 56 (ב) לחוק). נטען כי במקרה הנוכחי הנתבע אינו פועל למטרות רווח ופעל בתום לב ובאמונה שאין זכות יוצרים בצילום. נטען כי אין לקבל את טענת התובע שנגרם לו נזק מפרסום צילום הטכניון שכן הטכניון לא היה רוכש את הצילום מהתובע בשל המחיר הגבוה שנדרש עבורו אלא לכל היותר היה מזמין צילום של השבב בהעמדה שונה. נטען שדרישת הפיצוי של התובע הינה מוגזמת ביותר ומהווה ניסיון להתעשר. בנוסף, נטען כי עומדת לטכניון הגנת המפר התמים בסעיף 58 לחוק אשר על פיו לא יחוייב בתשלום פיצויים עקב ההפרה.

דיון

35. הנני קובע את הממצאים העובדתיים הבאים:
מקובלת עלי גרסת התובע לעומת גרסת הטכניון בקשר למהלכים סביב הרכבת התמונה. נראה לי כי שיחה שהתנהלה - עד כמה שהתנהלה - בין התובע לבין עובד הטכניון לעניין אופי התמונות שצולמו על ידי הצלמים האחרים היתה בבחינת שיחת עדכון ויידוע לכל היותר. התובע הינו אדם מומחה, צלם מנוסה ולמר זוהר אין כל נגיעה לתחום. לא שוכנעתי כי מר זוהר היה בבחינת שותף באופן כלשהו להחלטות לגבי הצילום שבוצע. יתר על כן, אין משמעות בעיניי לגורם שסיפק את המרכיבים השונים שהופיעו בצילום. מסקנתי על כן הינה כי היוזמה והביצוע של התמונה היו של התובע לבדו.

שנית, מקובלת עלי גרסת התובע ביחס לאירועים שהתרחשו לאחר ביצוע הצילום וגרסתו באשר לנסיון הטכניון לרכוש את הצילום ממנו ושנמנעו מכך רק כתוצאה מעלותו הגבוהה בעיניהם. מסקנתי מעניין זה הינה כי הטכניון היה מעוניין בצילומו של התובע והחליט מטעמי חסכון לבצע צילום דומה משל עצמו.

ביחס לשאלה איזה צילום המהווה את ה"יצירה" הקובעת לעניין זכויות יוצרים, אין חייבת להיות תשובה חד-משמעית והתשובה תלויה בנסיבות. בנסיבות העניין, הצילום הקובע יכול להיות או הצילום שהופיע בעיתון "מעריב" (נספח 4/ לתצהיר הנתבע), או צילום המקור של התובע, אותו היה טכניון מעוניין לרכוש.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

- בנוסף, הנני קובע כי הצילום נשא אופי יותר מבוזבז-אומנותי מאשר אופי חדשותי והעובדה שהופיע בעיתון אינה מעלה או מורידה לעניין זה. גם בעניין זה הנני מקבל את עמדת התובע, כי השקיע זמן, מאמץ, ומומחיות בצירוף מרכיבי התמונה על מנת להרכיב את הצילום. כתוצאה, מדובר בזכויות יוצרים פוטנציאליות בעלות אופי חזק יותר מאשר צילום חדשותי (ש' פרזנטי, דיני זכויות יוצרים (כרך שלישי) (2008) בעמ' 751-749 מובא ב- ע"א(ת"א) 3437/06 ויסהוף נ' ויינברג (תק-מח 2009(3)2780, 2786).
36. על בסיס הממצאים שנקבעו לעיל, ניתן לבחון את השאלה המרכזית שבמחלוקת בין הצדדים: האם הופרו זכויות היוצרים של התובע בצילום שהופיע בבטאון הטכניון ובצילומים שמסר הטכניון לעיתונים לאחר מכן.
37. למען הסדר, יצויין כי לא היתה מחלוקת אמיתית באשר לשאלת קיום זכויות יוצרים לצלם בתמונות מהסוג הנדון כאן ומכל מקום לא היתה הכחשה של קיום נוהג כאמור בענף.
38. נכון הוא כי רעיון גרידא אינו זוכה להגנה במסגרת דיני זכויות יוצרים אלא "יצירה" (ע"א Tele Event Ltd. 2173/94 נ' ערוצי זהב ושות', פ"ד נה(5) 529 :
- "ההלכה העקרונית שהתגבשה בארץ ובעולם הינה ש"יצירה" צריכה להיות פרי כישרון והשקעת מאמץ של המחבר, המקנים לה אופי שונה מאופי החומרים שמהם עוצבה. רעיון גרידא – אפילו הוא חדשני ויוצא-דופן – אינו "יצירה", וחוק זכות יוצרים אינו מגן עליו. החוק מעניק הגנה לא לרעיון בתורת שכזה, אלא ליצירה שבגדרה מובא הוא לידי ביטוי. (בעמ' 543)**
- כמו כן, בקשר למקוריותה של היצירה נדרשה רמה נמוכה בלבד של יצירתיות ונדרש כי לא תהא העתקה (שם, בעמ' 544-545 והאסמכתאות המובאות שם).
39. מבחינה זו אין ספק כי הצילום של התובע נחשב ליצירה. בעניין זה אפנה למקרה אחר אשר שעסק בשאלת קיום יצירה בכתבים הקדומים של "מגילות קומרן" אשר בנסיבות העניין יש באיזכורם השוואת מעניינת למקרה שבנדון אשר עוסק גם הוא, אמנם מהיבט אחר, ביצירה שנושאהו כתב קדום (ע"א Eisenman 2790/93 נ' קימרון, פ"ד נד (3) 817, 832-833).
40. נטען בצורה נמרצת על ידי הטכניון כי גם אם מדובר ביצירה אזי צורת הביטוי אצלו שונה מאשר ביצירתו של התובע ונמנו שורה ארוכה של מרכיבים כגון: מבנה התמונה- שבצילום התובע הדגש הנו על הספר שממלא את מרבית ה"פריים" ולעומת זאת בצילום הטכניון הדגש הנו על האצבע; זוית האצבע כלפי הספר שונה בשתי התמונות; היד- בצילום התובע נראה קצה היד בלבד ובצילום הטכניון כל חמשת האצבעות; הספר- בצילום התובע האצבע מונחת במרכז הספר בין שני דפים ובצילום הטכניון מונחת האצבע מעל מרכז דף אחד; הפינצטה- בצילום התובע הפינצטה מקבילה לדף לעומת צילום הטכניון שם הפינצטה כמעט

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

אנכית לו; זוית הצילום- צילום התובע נראה מבוצע ממרחק גדול יותר. עוד נטען כי השוני הנזכר מצביע על שוני במשמעות, באווירה, ובצבע ותאורה של כל אחת מן התמונות.

41. איני מקבל את טענות הנתבע בעניין זה. אמנם קיימים הבדלים, אולם על בסיס הראיות שהוצגו הנני קובע כי היתה קיימת כוונה מצד הטכניון לבצע העתקה, צילום הדומה ככל שניתן, לצילומו של התובע. זאת אני קובע כיוון שמקובל עלי עדותו של התובע לעניין השיחות שנהלו בינו לבין נציגי הטכניון. שנית, מעניין להשוות בין נספחים 2/ צילום הטכניון בחוברת, 3/3-4/3 תצלומי התובע, לעומת 9/ צילום של צלם AP. לטעמי, ההשוואה מעלה כי לא קיימת כלל אותה רמת דמיון בין צילום 9/ לבין 2/ (או 3/ ו-4/), לעומת הדמיון הקיים בין 2/ לבין 3/ - 4/. מסקנתי הינה כי היתה כוונה להעתיק את צילומו של התובע וכי הדבר נעשה בפועל. לנסיבות חשיבות מיוחדת וקביעתי שהטכניון היה מעוניין דווקא בצילומו של התובע תורמת במידה מסויימת לקביעה כי הצילומים דומים יתר על המידה (ראו: ע"א (ת"א) 3437/06 ויסהוף נ' ויינברג (תק-מח 2780(3)2009, 2789 המפנה לע"א 559/68 אלמגור נ' גודיק, פ"ד כד(1) 825, 830)

42. כיוון שבוצעה העתקה במכוון לא עומדת לנתבע ההגנה של מפר תמים המפורטת בסעיף 58 לחוק.

43. באשר לפיצוי יש לפעול לדעתי בהתאם לשיקולים המפורטים בסעיף 56(ב) לחוק זכויות יוצרים, התשס"ח-2007 על אף שההפרה הראשונה חלה בתקופה הקודמת. אשר על כן, הנני פוסק כי על הנתבע לשלם לתובע את הסך של 18,000 ₪. לסכום זה יתווסף 3,000 ₪ שכ"ט עו"ד בתוספת מע"מ כדין והוצאות בסכום האגרה ששולמה.

ניתן היום, כ' אלול תש"ע, 30 אוגוסט 2010, בהעדר הצדדים.

דניאל פיש, שופט

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 6077-08 ילינסון נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל